

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสังคมเศรษฐกิจการเมืองได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วขึ้นด้วยเช่นกัน ทุกประเทศต่างเร่งพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งการพัฒนาประเทศจะดำเนินไปอย่างมีคุณภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดที่จะเป็นตัวบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาอย่างแท้จริงและการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนแต่ละประเทศ จึงมุ่งเน้นพัฒนาทางด้านการศึกษาดังจะเห็นได้จากแนวคิดในการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนโดยใช้การศึกษาเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ในการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาที่ดี มีคุณภาพด้านมาตรฐาน สามารถผลิตและพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ ตลอดจนปรับปรุงระบบการศึกษาไทยทั้งระบบสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข พึ่งตนเองและก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์คงความเป็นไทยไว้สามารถเลือกให้ความรู้และเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า

การศึกษาของเยาวชนไทยได้มีคำอธิบายไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในมาตรา ๔ กล่าวว่า “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา^๑ ซึ่งหากพิจารณาตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับแล้วพบว่าการจัดการศึกษาระดับนี้แบ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี คือ การประถมศึกษา ๖ ปี และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ๓ ปี ทั้งนี้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากรทางการศึกษาจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง มีความสุข ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝน การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดสังคมแหล่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อให้เป็นบุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและสังคม การถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝน การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^๒ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๒สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

ผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพอย่างไรก็ตามรัฐได้ตระหนักว่าการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลได้ดีเท่าที่ควร รัฐเห็นความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทของสังคมไทย^๓

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและสังคมปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบทางสังคมและทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและค่านิยมของคนในชาติอย่างมาก เนื่องจากระบบการศึกษามีความสัมพันธ์และใกล้ชิดกับระบบสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและทิศทางให้สอดคล้องกับระบบสังคมและเศรษฐกิจด้วย^๔

โรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนของรัฐบาลที่เปิดการเรียนการสอนระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน ๑๒๐ คน ในปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาด้านต่างๆมากมาย เช่น คุณภาพของนักเรียน คุณภาพการสอนของครู ครูย้ายกลับถิ่นฐาน การยุบโรงเรียน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก และยังพบว่าคุณภาพต่ำกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนครูผู้สอนไม่มีครบระดับชั้น ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรงบประมาณที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารพัฒนาโรงเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำลูกเกดบุรี จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำลูกเกดบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำลูกเกดบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

^๓สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๒), หน้า ๕, หน้า ๑๒-๑๓.

^๔จำเรียง ถาวรสิน, “การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์”, งานนิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔).

๑.๒.๓ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยของหลักสังคหวัตถุ ๔ กับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๒.๔ เพื่อนำเสนอแนวทางที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยของหลักสังคหวัตถุ ๔ กับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

๑.๓.๔ แนวทางที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยนำหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจำนวน ๔ ด้าน คือ ๑) การบริหารงานวิชาการ ๒) การบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจา ๓) การบริหารงานทั่วไปด้านสมานัตตมา และ ๔) บริหารงานงบประมาณด้านอตถจริยา

๑.๔.๒ ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากร คือผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จำนวนทั้งหมด ๒,๙๘๔ คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie และ Morgan จำนวน ๓๔๐ คน โดยใช้วิธีการจับสลากเลือกโรงเรียน จำนวน ๗ โรงเรียน (Simple Random Sampling)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ๑. วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือสูงกว่า ๒.อาชีพ จำแนกเป็น รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม ลูกจ้างหรือธุรกิจส่วนตัวและอื่นๆ (โปรดระบุ.....) ๓. การบริหารงาน ๔ ด้านตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ๑) การบริหารงานวิชาการด้าน ๒) การบริหารงานบุคคลด้านปิยวาจา ๓) การบริหารงานทั่วไปด้านสมานัตตมา และ ๔) การบริหารงานงบประมาณด้านอตถจริยา

ตัวแปรตาม ได้แก่แนวทางที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยกำหนดสถานที่ทำการวิจัย คือ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต ๒ โดยวิธีการจับสลากเลือกโรงเรียน ๗ โรงเรียน คือ

- ๑) โรงเรียนบ้านเปะสวง
- ๒) โรงเรียนบ้านหนองบอน
- ๓) โรงเรียนศรีเกษตรพัฒนา
- ๔) โรงเรียนศิริวงศ์วัฒนา
- ๕) โรงเรียนบ้านเขาพริกไทย
- ๖) โรงเรียนบ้านศรีไพศาล
- ๗) โรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทำวิจัย คือตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๘ รวมระยะเวลา ๕ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสัจพัตถ์ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามระดับวุฒิการศึกษา มีความแตกต่างกัน

๑.๕.๒ ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสัจพัตถ์ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามระดับอาชีพ มีความแตกต่างกัน

๑.๕.๓ ทานมีความสัมพันธ์กับภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสัจพัตถ์ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๕.๔ ปิยวาจามีความสัมพันธ์กับภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสัจพัตถ์ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๕.๕ สมานัตตตามีความสัมพันธ์กับภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสัจพัตถ์ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๕.๖ อัตถจริยาามีความสัมพันธ์กับภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสัจพัตถ์ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกตามความคิดของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การวางแผนในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๒) ด้านบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ การเงิน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การพัสดุ ครุภัณฑ์

๓) ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์กร การรักษาวินัย จรรยาบรรณวิชาชีพของครู บทบาทหน้าที่วัฒนธรรมองค์กร การวางแผนด้านบุคลากร การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาคารสถานที่ การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพของโรงเรียนรวม การปรับปรุงซ่อมแซมบำรุงรักษาวัสดุ ครุภัณฑ์ กิจกรรมนักเรียน^๕

๒. สังคหัตถ์ ๔ หมายถึง การให้ ให้กับผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่ว่าจะให้ด้วยสิ่งของ เงินทองทรัพย์สินหรือเป็นการให้ด้วยพลังกำลังเพื่อช่วยเหลือ แสดงความมีน้ำใจต่อผู้อื่น การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

๑) ทาน หมายถึง การให้ความรู้ ความช่วยเหลือ แนะนำ อบรมสั่งสอนแก่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

๒) ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวานชวนให้ฟังเป็นวาจาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่หยาบคาย ทำให้คนเกิดความรักศรัทธาสมาศคึกกัน

๓) อัตถจริยา หมายถึง การปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การทำประโยชน์ช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางคุณธรรมจริยธรรมให้ดี

๔) สมานัตตตา หมายถึง ความเสมอต้นเสมอปลาย คือคนที่วางตัวเป็นกลางต่อคนทั่วไป มีจิตใจที่คงเส้นคงวาไม่ถือตัวร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้อื่นโดยไม่ทอดทิ้งหรือรังเกียจ เห็นคนอื่นได้ดีก็ไม่อิจฉาริษยา^๖

๑.๖.๒ การจัดการศึกษา หมายถึง การวางแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีความเจริญงอกงามทั้งกายและจิตใจ

๑.๖.๓ โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนของรัฐบาลที่เปิดการเรียนการสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน ๑๒๐ คน ในเขตอำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๒

^๕ วิจิตรา คนชื่อ, “การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านท่าช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๒”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๑.

^๖ อิง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐.

๑.๖.๕ วุฒิการศึกษา หมายถึง การศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ปกครองนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา

๑.๖.๖ อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนแบ่งเป็นรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม ลูกจ้างหรือธุรกิจส่วนตัวและอื่นๆ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังกัด ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๗.๒ ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังกัด ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๗.๓ ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยของหลักสังกัด ๔ กับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

๑.๗.๔ ได้ทราบผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและนำเสนอแนะแนวทางที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสังกัด ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน